

LIIKENNE 12

Valtakunnallinen
liikennejärjestelmä-
suunnitelma

LIIKENNE- JA
VIESTINTÄMINISTERIÖ

Tämänhetkinen suunnitelmaversio ja jatkovalmistelu

Keskustelutilaisuus suurten kaupunkiseutujen
kanssa 21.9.2020

Toimenpideohjelma on osa liikennejärjestelmäsuunnitelmaa

1. Yleiset lähtökohdat
2. Liikennejärjestelmän nykytila ja toimintaympäristön muutokset
3. Visio liikennejärjestelmän kehittämiseksi vuoteen 2050 – kestävä ja saavutettava Suomi
4. Suunnitelman tavoitteet ja strategiset linjaukset
5. **Toimenpideohjelma (valtio ja kunnat)**
6. Valtion rahoitusohjelma
7. Yhteenvedo vaikutusten arvioinnista

Toimenpideohjelma on osa valtakunnallista liikennejärjestelmäsuunnitelmaa.

Lähtökohtina tavoitteet ja strategiset linjaukset

Saavutettavuus

Liikennejärjestelmä takaa koko Suomen saavutettavuuden ja vastaa elinkeinojen, työssäkäynnin ja asumisen tarpeisiin.

1

Alueiden kansainvälinen saavutettavuus

2

Alueiden välinen saavutettavuus

3

Alueiden sisäinen saavutettavuus

4

Matkojen ja kuljetusten palvelutaso

Kestävyys

Mahdollisuus valita kestävämpiä liikkumismuotoja paranee - erityisesti kaupunkiseuduilla.

Tehokkuus

Liikennejärjestelmän yhteiskuntataloudellinen tehokkuus paranee.

Tavoitteet ovat rinnakkaisia ja kaikki pyrkivät hillitsemään ilmastonmuutosta

Tämänhetkinen suunnitelmaversio

Merkittävimmät muutokset nykytilanteeseen verrattuna

- **Saavutettavuuden takaamiseksi** varmistetaan maanteiden, ratojen ja vesiväylien riittävät **hoidon ja korjausten tasot** ja suunnataan lisämäärärahoja **yksityisteille**.
- **Panostetaan** huomattavasti nykyistä enemmän **kestävän liikkumisen edistämiseen** erityisesti kaupunkiseuduilla. Kestävää liikkumista edistetään sekä palveluihin että liikenneverkkoihin liittyvin toimenpitein.
- Liikenneverkon kuntoon ja kestävään liikkumiseen tehtyjen panostusten vuoksi **liikenneverkkojen kehittämiseen** on mahdollisuuksia rajoitetusti.
- **Digitalisaatiota edistetään** mm. tiedon hyödyntämisen ja Digirata-hankkeen avulla.

Huolehditaan liikenneverkon kunnosta

Liittyy seuraaviin strategisiin linjauksiin:

- alueiden kansainvälinen saavutettavuus
- alueiden välinen saavutettavuus
- alueiden sisäinen saavutettavuus
- matkojen ja kuljetusten palvelutaso
- kestävyys
- tehokkuus

- Perusväylänpidon ja liikenneverkon kehittämisen toimenpiteissä rahoituksen kohdentuminen sekä muita toimenpiteitä – perustuvat mm. liikenneverkon strategiseen tilannekuvaan.
- Jo päätetyt hankkeet toteutetaan.

Perusväylänpito

- Rahoitus 1,4 mrd. € / v. (2025) + hintojen nousun huomiointi siitä eteenpäin kehyslisäyksenä.
 - tieverkko 50 %
 - rataverkko 40 %
 - vesiväylät 9 %

- **Pääväyläverkko** priorisoidaan, huomioiden **elinkeinoelämän ja työssäkäynnin tarpeet**.
- **Väyläverkon korjausvelka vähenee** arviolta 2,2 mrd. euroon.
- **Maanteiden** hoidon ja korjausten tarpeellinen taso varmistettu. Parantamiseen rahoitusta rajallisesti.
- Merkittävä satsaus **ratojen** parantamiseen ja korjauksiin.
- **Vesiväylillä** huomioidaan turvalaitteiden tarkoituksenmukainen kunto ja lisätään älykkäitä turvalaitteita kauppamerenkulun väylille

Kehittämisessä painopiste rataverkossa

Liittyy seuraaviin strategisiin linjauksiin:

- alueiden kansainvälinen saavutettavuus
- alueiden välinen saavutettavuus
- alueiden sisäinen saavutettavuus
- matkojen ja kuljetusten palvelutaso
- kestävyys
- tehokkuus

Liikenneverkon kehittämisinvestoinnit

- Rahoitus: tieverkko 36 %, rataverkko 54 %, vesiväylät 9 %
- Rajalliset mahdollisuudet uuteen liikenneverkon kehittämiseen (3-231 M €/v., yhteensä 1472 M €):
 - **Rataverkolla** keskittyminen muutamaan rataverkon toimivuuden kannalta kriittisimpään ja vaikuttavimpaan kohteeseen, yhteensä 600 M €.
 - Junien kulunvalvontajärjestelmän uusiminen (**Digirata**), yht. 369 M €
 - **Maanteillä** merkittävimmät kohteet pääväylillä ja muulla maantieverkolla kriittiset kohteet, yht. 402 M €.
 - **Vesiväylien** kehittämisellä mahdollistetaan uudet merkittävät teollisuuden investoinnit, yht. 100 M €.
- **Kaupunkiseutujen** kanssa yhteisrahoitteisiin uusiin infrahankkeisiin ja palveluihin varattu 2-100 M €/v.

Muut toimenpiteet valtion väyläverkolla

Rahoituspohjan laajentaminen

Sopimuksellisen yhteistyön kehittäminen

Hyötyjä maksaa -mallin, erilaisten rahoitusmallien sekä EU-rahoitusinstrumenttien hyödyntäminen

Tiedon ja uusien toimintamallien hyödyntäminen

Staattisen ja dynaamisen tiedon kehittäminen ja hyödyntäminen

Kevyempiä ratkaisuja liikenteen hallinnan keinoin

Väylien luokittelu

Pääväyläasetuksen arviointi

Maanteiden toiminnallisen luokituksen päivitys

Liikenteen automaatio

Arvio tavoiteltavasta automaation tasosta

Automaatiota edistäviä pilotteja ja kokeiluja kaikissa liikennemuodoissa.

Väyläverkon suunnittelu

EU-rahoituksen hyödyntäminen ennakoinnilla ja oikea-aikaisuudella

Hankearvioinnin laajentaminen ja systemaattisuus

Muu liikenneverkko

Katuverkko

- Kunnossapito
- Sujuvat HCT-kuljetukset sekä yhteydet merkittäviin tavara- ja henkilöliikenteen solmupisteisiin

Yksityistiet

Valtionavustusten nosto 25 M €/v. ja avustusprosentin korotus

Kävely ja pyöräily

- Lisätukea infraparannuksiin katuverkolla 11-23 M €/v.
- Valtion verkolla rahoitus 5-10 M €/v.

Liityntäpysäköinti

- Katuverkolla 10 M €/v. vuosina 2022-25
- Valtion verkolla rahoitus 2-5 M €/v.

Lentoasemat ja satamat

Lentoasemaverkoston ja nykyisten tukien säilyttäminen Finavian verkoston ulkopuolisille lentoasemille.

Matkaketjujen kehittäminen lentoasemille ja vaikuttaminen verkostoperiaatteen puolesta EU:ssa.

Arvioidaan lentoliikenteen kehitysnäkymiä mm. huomioiden **koronatilanteen vaikutukset**.

Uusien teknologioiden hyödyntäminen lentoliikenteen palveluiden kehittämisessä.

Satamissa hyödynnetään EU-rahoitusta laajasti mm. digitalisaatiota, automaatiota ja vaihtoehtoisia käyttövoimia edistävissä hankkeissa

Satamiin johtavia liikenneyhteyksiä kehitetään pääväyläasetuksen mukaisesti

Valtion ja satamien **yhteisrahoitus** meriväylähankkeissa mahdollisuuksien mukaan. Yhtenäiset käytännöt ja oikeudenmukainen kohtelu eri toimijoiden välillä.

Liittyy seuraaviin strategisiin linjauksiin:

- matkojen ja kuljetusten palvelutaso
- **alueiden välinen saavutettavuus**
- **alueiden kansainvälinen saavutettavuus**

Liittyy seuraaviin strategisiin linjauksiin:

- **matkojen ja kuljetusten palvelutaso**
- tehokkuus
- **alueiden kansainvälinen saavutettavuus**

Joukkoliikenne

- **Uudenlainen** koordinoitu **yhteistyömalli** joukkoliikennetoimijoiden kesken mahdollistaa kehittämisen.
- **Palvelutasotavoitteet** ja sitä tukevat ostot pitkämatkaisessa liikenteessä.
- **Tukikorotukset** haja-asutusalueille ja kaupunkiseuduille 2025 alkaen:
 - ELY-liikenne yht. 48 M €
 - Keskisuuret kaupunkiseudut yht. 54 M €
 - Suuret kaupunkiseudut yht. 160 M €

Liittyy seuraaviin strategisiin linjauksiin:

- alueiden kansainvälinen saavutettavuus
- **alueiden välinen saavutettavuus**
- **alueiden sisäinen saavutettavuus**
- **matkojen ja kuljetusten palvelutaso**
- **kestävyys**
- **tehokkuus**

Matkaketjuihin sujuvuutta tiedon, yhdistelyn ja esteettömyyden avulla

- **Aikataulu- ja reittitiedot** kootaan kansallisesti. Tukea solmupisteiden matkustajainformaation kehittämiseen.
- Pilottihankkeita **lippu- ja maksujärjestelmien** yhteentoimivuudesta sekä reaaliaikaisen matkustajainformaation käyttöönotosta haja-asutusalueilla.
- **Liikkumisen palveluiden** (ml. MaaS) edistäminen ja yhdistyminen muihin palveluihin koko maassa.
- Henkilöliikenteen solmupisteiden kehittäminen **kestävän liikkumisen keskuksiksi**.
- Henkilökuljetusten **yhdistelyyn** vauhtia pilottihankkeilla.
- **Esteettömiin** matkaketjuihin panostusta.

Liittyy seuraaviin strategisiin linjauksiin:

- alueiden välinen saavutettavuus
- alueiden sisäinen saavutettavuus
- matkojen ja kuljetusten palvelutaso
- kestävyys
- tehokkuus

Logistiikkaan tehoa digitalisaatiosta ja uusista teknologioista

- Tavaraliikenteen osalta valtion ja kuntien rooli liittyy erityisesti **liikenneverkkoon**.
- **Tiedon** ja digitalisaation hyödyntämisellä saadaan tehostettua kuljetusketjuja.
- **Kaupunkilogistiikan** pilottihankkeiden avulla uusia teknologioita käyttöön.

Elintärkeät tukitoiminnot

- **Tiedon** hyödynnettävyyteen panostetaan voimakkaasti mm. Traffic Management Finland Groupin mahdollisuudet hyödyntäen: sopimusrakenteet ja muut digitaalisen liiketoiminnan peruspalvelut.
- **Viestintäverkot** tukevat liikennejärjestelmän kehittymistä.
- Varmistetaan sähköistyvän ja digitalisoituvan liikennejärjestelmän riittävä **sähkösaanti**.
- Liikenteen **ohjauksella** tehot irti olemassa olevasta väyläkapasiteetista ja parempaa liikenneturvallisuutta.

Muut toimenpiteet

- **Sisävesiliikenne** päästövähennysten mahdollistajana ja luotsaustuki.
- **Yhteysalusliikenteen** järjestämismallin uudistaminen. **Maantielauttaliikenteestä** huolehtiminen osana maantieverkkoa. Saaristoliikenteen digitaalinen aikataulutieto.
- **Kuljetustuella** ja **rakennerahastorahoituksella** tukea erityisesti Itä- ja Pohjois-Suomeen.
- **Rajaliikenteen** sujuvuus kansainvälisen liikenteen edellytys.
- **Sopimusmenettelyjen** kehittäminen valtion ja kuntien välillä.
- Valtakunnallisen liikennejärjestelmäsuunnitelman tavoitteita edistetään myös kansainvälisillä foorumeilla. Esimerkiksi **CEF** ja **TEN-T**.
- Liikennejärjestelmäsuunnittelun, yhteistyön ja **tietopohjan** kehittäminen.

Kuntien toimenpiteet

- Yhteisrahoitus infrahankkeissa
- Katuverkkoa koskevat toimenpiteet
- Kävely ja pyöräily, liityntäpysäköinti
 - Tuet, kuntien rahoitus
- Joukkoliikenteen ja matkaketjujen kehittäminen
 - Yhteistyön kehittäminen
 - Tuet, kuntien rahoitus
 - Liikkumisen palveluiden edistäminen ja yhdistyminen joukkoliikenteeseen
 - Henkilökuljetusten yhdistely
 - Aikataulu- ja reittitiedot, lippu- ja

maksujärjestelmät

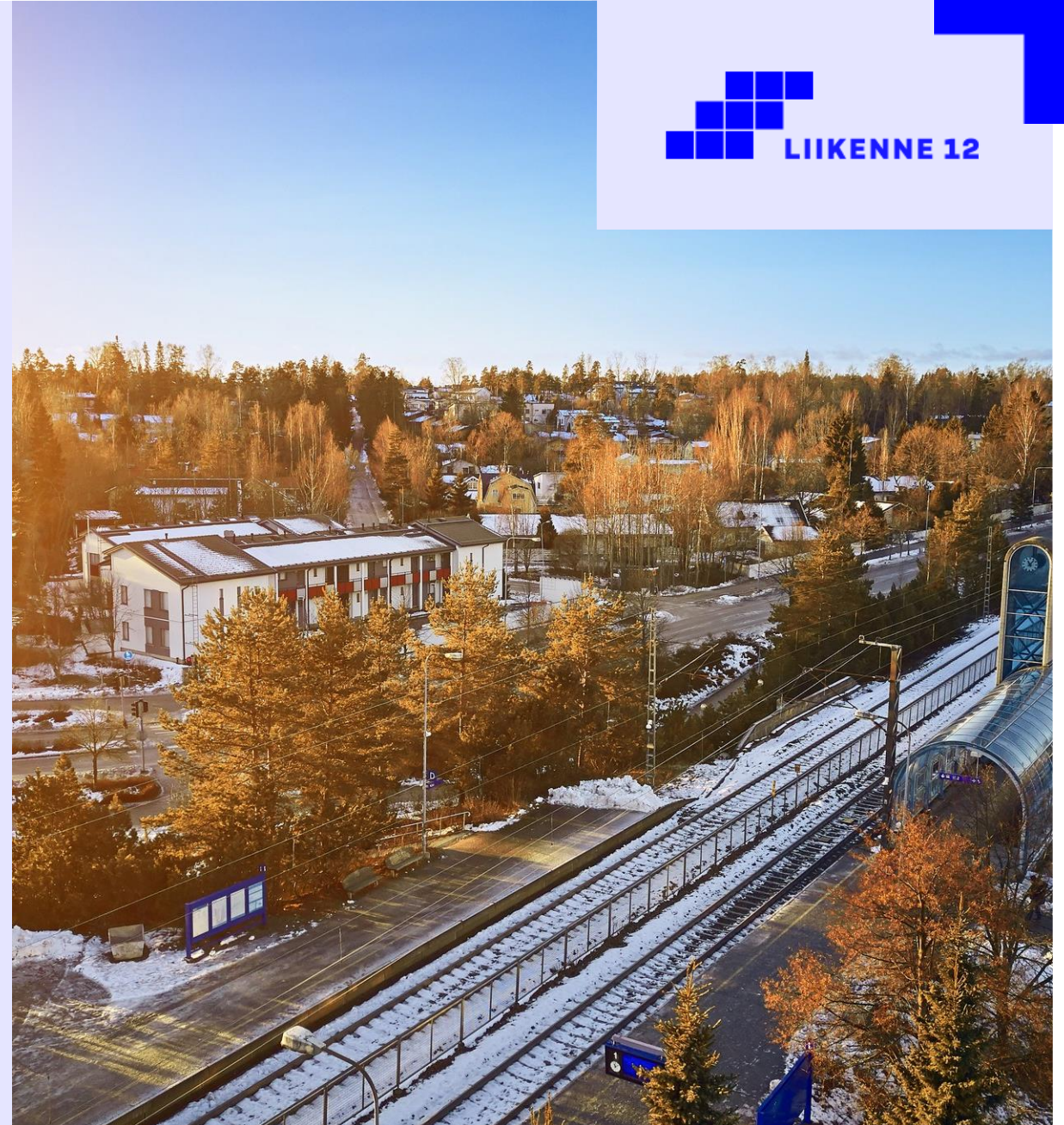
- Alueidenkäyttö
- Satamat
- Liikenteen hallinnan kehittäminen, liikennejärjestelmän toimintavarmuus, käyttövoimien jakeluverkko
- Liikennejärjestelmäsuunnittelun kehittäminen

Nostoja erityisesti kaupunkiseutujen näkökulmasta

- Liikenneverkkojen kehittämishankkeissa pääväylä- ja ratapainotus – kaupunkiseutujen väliset yhteydet
- Varautuminen yhteisrahoitteisiin infrahankkeisiin ja palveluostoihin 100 M € tasolla jatkossakin
- Lentoliikenneverkosto, satamat ja muu kansainvälinen liikenne
- Työssäkäyntytyhteydet – joukkoliikenne (lisätuissa pääpaino kaupunkiseuduilla), matkaketjut
- Tieto ja digitalisaatio, kaupunkilogistiikka

Mitä seuraavaksi?

- Keskustelut sidosryhmien kanssa ja saadun palautteen huomiointi
- Jatkovalmistelun aihepiirejä:
 - Liikenneverkon kehittäminen
 - Yhteensovittaminen muihin meneillään oleviin hankkeisiin
 - Koronatilanteen vaikutukset, erityisesti joukkoliikenne
 - Valtion lähtökohdat kaupunkiseutujen kanssa tehtäviin sopimukseen liikenteen osalta
 - Sopimuksellisen yhteistyön laajentaminen infrahankkeiden rahoituksessa
 - Kansainvälisen vaikuttamisen konkretisoiminen
- Suunnitelman viimeistely parlamentaarisisessa ohjauksessa

Valmistelu syksyllä 2020

Sidosryhmätilaisuus

**16.9.2020 ja muu
vuorovaikutus**

Suunnitelmaversio ja
vaikutusten arviointi

Kunnat

Suuret kaupunkiseudut
Elinkeinoelämän järjestöt
Maakuntien liitot
Yhteistyöryhmä
ELY-keskukset

Suunnitelmaversio viimeistely

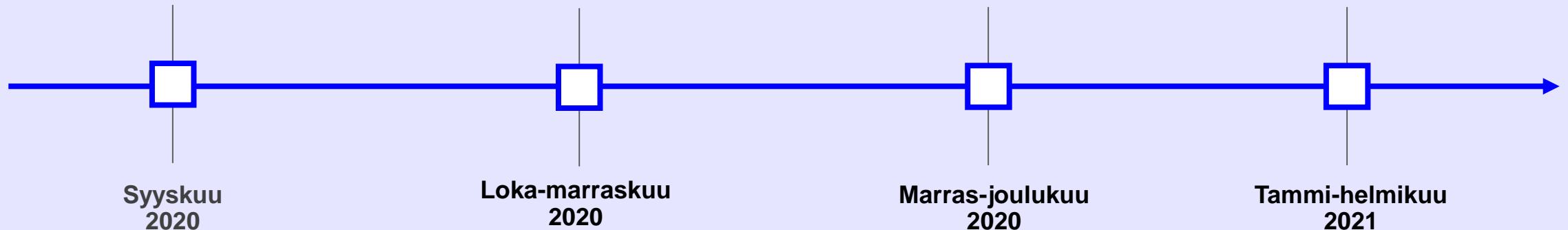
Parlamentaarinen
ohjausryhmä

Vaikutusten arviointi

Ympäristöselostuksen
laadinta

Lausuntokierros

Suunnitelmaluonnos ja
ympäristöselostus

Vuorovaikutustilaisuudet syksyllä 2020

Sidosryhmätilaisuus 16.9.2020

Toimenpideohjelmaversio ja
vaikutusten arviointi

Syyskuu
2020

Keskustelutilaisuudet ja jatkuva vuorovaikutus

Syys-marraskuu
2020

Valtakunnallinen tilaisuus

Lausunnoille lähtevän
suunnitelmaversio
esittely

Loppusyys
2020

Valtio

n. 55 mrd. €

LVM pääluokka
n. 3 mrd. €

Liikenteen menot yhteensä n. 4,2 mrd. €

Liikenneverkko

1 800 M€

- Junaliikenteen ostot 40 M€ (LVM)

Väylävirasto

1 720 M€

- Perusväylänpito 1100 M€, sis.:
 - Tienpito 620 M€
 - Radanpito 380 M€
 - Vesiväylänpito 100 M€
- Väyläverkon kehittäminen 340 M€
- Valtionavustus Länsimetron rakentamiseen 60 M€
- Eräät väylähankkeet 40 M€
- Elinkaarirahoitushankkeet 100 M€
- Maa- ja vesialueiden hankinnat ja korvaukset 40 M€

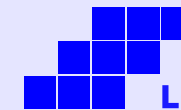
ELY-keskukset

- Alueellisen ja paikallisen liikenteen ostot, hintavelvoitteet ja kehittäminen 40 M€
- (Valtionavustus yksityisten teiden kunnossapitoon 6 M€)

Liikenne- ja viestintävirasto

- Joukkoliikenteen palvelujen ostot ja kehittäminen 20 M€ *

*siirtynyt
Traficomiin
1.1.2019

LIIKENNE 12

**Kunnat ja
kuntayhtymät**
n. 42 mrd. €

**Kunnat ja
kuntayhtymät**
2 460 M€

Investoinnit

1 440 M€

Väylänpito

1 820 M€

Palvelut

980 M€

580 M€

Väyläverkon kehittäminen,
Valtionavustus Länsimetron
rakentamiseen, Eräät
väylähankkeet,
Elinkaarirahoitushankkeet,
Maa- ja vesialueiden
hankinnat ja korvaukset

1100 M€

Perusväylänpito,
Valtionavustus yksityisteille

40 M€

Alueellisen ja paikallisen liikenteen
ostot, hintavelvoitteet ja
kehittäminen

Junaliikenteen
ostot

40 M€

Joukkoliikenteen
palvelujen ostot ja
kehittäminen

20 M€

860 M€

720 M€

880 M€